

Finansdepartementet
(Levert elektronisk på www.regjeringen.no)

Deres referanse: 20/563
Vår referanse: 2020/454
Dato: 19.08.2020

Høringsuttalelse – forslag til nasjonalt program for offisiell statistikk 2021-2023

1. Innledning

Det vises til Finansdepartementets høringsnotat av 29. mai 2020, med forslag til nasjonalt program for offisiell statistikk 2021-2023.

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig, jf. lov om Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter § 1 annet ledd. NIM skal blant annet gi råd til regjeringen og andre offentlige organer om gjennomføringen av menneskerettighetene.¹ I dette ligger det at NIM kan gi råd om alle saker som gjelder beskyttelse og fremme av menneskerettighetene.² NIMs rolle vil primært være å foreta en vurdering av hvordan foreslått lovgivning, strategier eller programmer forholder seg til Norges menneskerettslige forpliktelser. Det er i utgangspunktet ikke NIMs oppgave å uttale seg om hensiktsmessigheten av forslaget.

2. Menneskerettigheter og statistikk

I kapittel 2 i forslaget til nasjonalt statistikkprogram defineres rammene for nasjonal statistikk. Her sies det blant annet at det er «naturlig at mye av statistikken som rapporteres til og brukes av sentrale internasjonale organisasjoner som EU, FN og OECD, også er norsk offisiell statistikk. Her er det dokumenterte brukerbehov og allmenn interesse, og statistikken utarbeides etter internasjonale standarder og kvalitetskrav.»

Menneskerettigheter er et av kjerneområdene i FNs arbeid. FNs medlemsstater har vedtatt ni sentrale menneskerettighetskonvensjoner. Disse omfatter to hovedkonvensjoner som gjelder henholdsvis sivile og politiske rettigheter (SP) og sosiale, økonomiske og kulturelle rettigheter (ØSK). I tillegg er det tre tematiske konvensjoner

¹ Lov om Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter, § 3 første ledd bokstav b
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2015-05-22-33>

² Innst. 216 L (2014–2015) s. 3 <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2014-2015/inns-201415-216.pdf>

som beskytter individet mot tortur (CAT), tvungne forsvinninger (CED) og rasediskriminering (CERD), og fire gruppespesifikke konvensjoner for kvinner (CEDAW), barn (CRC), personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) og migrantarbeidere (CMW).³ Norge er part til alle disse, unntatt konvensjonen om migrantarbeidere.

Som medlem av Europarådet har Norge også sluttet seg til flere regionale menneskerettighetskonvensjoner. Dette inkluderer Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK), Den europeiske sosialpakten, konvensjonen for forebygging av tortur, konvensjonene som beskytter nasjonale minoriteter og konvensjonen om forebyggelse og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner (Istanbulkonvensjonen).⁴

I tillegg er Norge medlem av den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) og har tiltrådt mange av ILOs viktigste konvensjoner for menneskerettigheter.⁵

Hver FN-konvensjon har et ekspertorgan (komité) som overvåker hvordan tilsluttede stater oppfyller sine menneskerettighetsforpliktelser under den aktuelle konvensjonen. Hvert 4-5 år mottar komiteene rapporter fra statene, supplert av innspill fra menneskerettighetsinstitusjoner som NIM, ulike ombud og fra det sivile samfunn.⁶ På grunnlag av disse rapportene og påfølgende dialog med staten gir komiteene anbefalinger til staten.

Etterrettelig og kunnskapsbasert rapportering til FNs menneskerettighetsorganer fordrer tilstrekkelige kvalitative og kvantitative data, herunder om lover og regelverk, faktisk informasjon og statistiske data, tiltak og effekter over tid. Disse konvensjonene forutsetter derfor at statene gir relevant informasjon, inkludert statistikk, til FNs menneskerettighetsorganer, selv om dette ikke er en eksplisitt konvensjonsforpliktelse. Enkelte nyere konvensjoner spesifiserer plikten til innsamling og rapportering av statistiske data, for eksempel FNs konvensjon om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) og Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner (Istanbulkonvensjon).⁷

³ Se <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CoreInstruments.aspx>

⁴ Se https://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-states/-/conventions/treaty/country/NOR/RATIFIED?p_auth=2sjtWcbp

⁵ Se for eksempel: *Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169)*, *Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948 (No. 87)*, *Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949 (No. 98)*, *Forced Labour Convention, 1930 (No. 29)*, *Abolition of Forced Labour Convention, 1957 (No. 105)*, *Minimum Age Convention, 1973 (No. 138)*, *Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 (No. 182)*, *Equal Remuneration Convention, 1951 (No. 100)*, *Discrimination (Employment and Occupation) Convention, 1958 (No. 111)*
https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C169

⁶ SP, art. 40; ØSK art. 16; CERD, art. 9; CEDAW, art. 18; CRC, art. 44(1); CRPD, art. 35.

⁷ Se for eksempel: Artikkel 31 i CRPD og artikkel 11 i Istanbul-konvensjonen, der statene må samle inn relevante statistiske data med jevne mellomrom.

FNs retningslinjer for rapportering til traktatorganer anbefaler statene å «gi relevante statistiske data, fordelt på kjønn, alder og befolkningsgrupper» for å gi mulighet for å sammenligne utvikling og fremgang over tid.⁸ De mer detaljerte rapporteringsretningslinjene for ØSK, CERD, CRC og CEDAW anbefaler videre at statene innrapporterer relevant statistikk fordelt på alder, kjønn, nasjonalitet, etnisk og urfolks-opprinnelse, religion, funksjonshemming, bosted og sosioøkonomisk status.⁹

I perioden 2017-2020 gjennomgikk Norge en rapporteringssyklus til alle relevante FN-eksportorganer.¹⁰ Som et resultat mottok Norge flere anbefalinger om å samle inn statistikk på flere områder. Dette gjaldt blant annet statistikk knyttet til vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, inkludert vold mot kvinner i samiske samfunn,¹¹ informasjon om ofre for menneskehandel,¹² detaljert statistikk om bruken av isolasjon i fengsel,¹³ registrering av hatkriminalitet og hatefulle ytringer¹⁴, data om levekår for personer med nedsatt funksjonsevne,¹⁵ og informasjon om seksuelle overgrep og utnyttelse av barn.¹⁶

Overvåkningsorganene understreket også behovet for oppdeling av data etter alder, kjønn, seksuell orientering, funksjonshemming, bosted, etnisitet og nasjonal opprinnelse, og sosioøkonomisk bakgrunn. Dette var særlig etterspurt når det gjelder statistikk om den samiske befolkning og nasjonale minoriteter i Norge.

3. Menneskerettsrelevant statistikk

Fra desember 2019 har NIM i samarbeid med SSB jobbet med et prosjekt for å kartlegge menneskerettsrelevant statistikk i Norge. Prosjektet er i sin første fase. Målsettingen er å lage en oversikt over tilgjengelig statistikk som kan være relevant for å «måle» menneskerettighetssituasjonen i landet. Prosjektet er presentert for de departementene som har ansvar for internasjonal menneskerettsrapportering, og er foreløpig godt

⁸ United Nations Secretary-General, *Compilation of Guidelines on the Form and Content of Reports to be Submitted by States Parties to the International Human Rights Treaties*, UN Doc. HRI/GEN/2/Rev.6, 3 June 2009, p. 7 (para. 26).

⁹ United Nations Secretary-General, *Compilation of Guidelines on the Form and Content of Reports to be Submitted by States Parties to the International Human Rights Treaties*, UN Doc. HRI/GEN, for ICESCR se p. 28 (para. 3g), p. 29 (para. 10); for ICERD se p. 60 (para. 6); for CRC se p. 96 (paras. 1 and 4), p. 97-104; for CEDAW se p. 65 (para. A.4.2).

¹⁰ Se "Menneskerettigheter: Sammenstilling av FN's anbefalinger til Norge 2017-2020"
<https://www.nhri.no/2020/menneskerettigheter-sammenstilling-av-fns-anbefalinger-til-norge/>

¹¹ CCRP/C/NOR/CO/7 para.15 og CEDAW/C/NOR/9 para 25

¹² CEDAW/C/NOR/9 para. 27

¹³ CAT/C/NOR/CO/8 para.18

¹⁴ CCRP/C/NOR/CO/7 para.17 og CRC/C/NOR/CO/5-6 para.14

¹⁵ CRPD/C/NOR/CO/1 para. 8

¹⁶ CRC/C/NOR/CO/5-6 para.18

mottatt. Det sivile samfunn er også positive til å ha godt synlig og lett tilgjengelig menneskerettighetsrelevant statistikk.

SSB koordinerer og har publisert en samlet framstilling av indikatorer for FNs bærekraftsmål (The 2030 Agenda for Sustainable Development, Res. 70/1, FN 2015),¹⁷ som for Norge i stor grad er basert på norsk offisiell statistikk fra SSB og andre offentlige statistikkprodusenter. Vi merker oss at FNs bærekraftsmål også er nevnt i forslaget til offisielt statistikkprogram 2021-2023. Ifølge høringsnotatet ivaretas FNs indikatorer for bærekraftsmålene i stor grad gjennom sammenstilling av eksisterende nasjonal statistikk.

NIM mener at det nasjonale programmet for offisiell statistikk 2021–2023 eksplisitt bør ha en ambisjon om sammenstilling og publisering av menneskerettighetsrelevant statistikk. I utgangspunktet vil dette kunne ivaretas gjennom eksisterende statistikk på områder som likestilling, helse og omsorg, arbeid, kriminalitet og utdanning. Godt synlig og lett tilgjengelig statistikk på menneskerettighetsfeltet vil bidra til en mer objektiv og åpen vurdering av menneskerettighetssituasjonen i Norge.

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Gro Nystuen

Assisterende direktør

Iliia Utmelidze

Seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.

¹⁷https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf